

Marias testament

Ar 1980, den 3. mars ble rett satt i Oslo skifterett.

Dommer: Dfm. Andreas Sand

Rettsvitne/Protokollfører: Brit Bjerkeli

Til behandling: T. F. BO nr. 5003/80 111:

Maria Quislings dødsbo

Tilstede: Odd Haugen, Adv. Arne Flod, Tor Lein, Asbjørn Wessel Nyhagen, Valborg Jensen, Kåre Haugerud, Siren Zimmer, Adv. Finn Thrana, Ralph Fossum.

Administratoren hadde boets dokumenter til stede.

H.r.adv. Finn Thrana ga en redegjørelse for arveforholdet og boet og erklærte seg villig til å være testamentfullbyrder. Administratoren forespurte de møtende om det var innvendinger mot at han gjorde tjeneste. Det var idet ikke og h.r.advokat Thrana ble deretter oppnevnt som testamentsfullbyrder.

Omfanget av sikkerhetsstillelsen ble drøftet, og det ble besluttet at testamentsfullbyrderen stiller sikkerhet ved vanlig garanti-polise for et beløp på 4 mill. kr.

Spørsmålet om oppnevning av revisor ble drøftet. Det var enighet om at oppnevning av revisor kunne utstå inntil videre.

De møtende fikk gjenpart av rettsboken.

Andreas Sand

Brit Bjerkeli

Efter at høyesteretts dom over Vidkun Quisling var falt, skrev han et brev til H. H. Kong Haakon og fremholdt bl.a. at hans sak ikke var tilstrekkelig gransket og på ingen måte helt klarlagt.

Da undertegnede Maria Quisling vet hvor høyt Vidkun Quisling elsket sitt land og vet at han satte alle sine krefter inn for Norge under okkupasjonen 1940—45, føler jeg det som min plikt å treffe bestemmelse om at hans og mine etterlatte papirer skal bli tilgjengelig til gransking av Vidkun Quisling's liv og arbeide, slik at disse papirer kan bidra til full belysning av hans innsats før og under okkupasjonen, sett i forhold til høyesterettsdommen.

I henhold til gjensidig testament opprettet 17. januar 1944 mellom Vidkun Quisling og meg har jeg full disposisjonsrett over det gjenværende av min manns og mitt bo. Dette består av, fra min manns side, hans papirer samt opphavsretten til hans skrifter m.m. og, fra min side, de eiendeler som jeg i sin tid bragte inn i boet, og som jeg i henhold til lov av 20.5. 1927 fikk tilbakelevert av Erstatningsdirektoratet i 1952 sammen med min manns papirer.

Jeg presiserer at dette testament utelukkende gjelder min manns og mine papirer og manuskripter, fotografier, tegninger (bl.a. Fridtjof Nansens egen tegning til Vidkun Quisling som nyttårshilsen 1929), 84 lysbilleder (bl.a. av takkebrev fra Fridtjof Nansen til min mann 1927, Lysaker. Dessuten flere bilder fra hungersnøden i Ukraina, offentliggjort i Vidkun Quislings bok «Russland og Vi»).

Jeg erklærer herved at det etter min død skal forholdes på følgende måte med min manns og mine etterlatte papirer og ma-

nuskripter m.m. som er nevnt i nedenstående fortegnelse:

1. De nevnte papirer skal overlates til og fremtidig forvaltes av Universitetsbiblioteket i Oslo under forutsetning av at de der oppbevares på forsvarlig og betryggende måte.
2. Papirene — eller kopier av dem — skal være tilgjengelige i biblioteket for enhver som er interessert i min manns sak og skjebne.
3. Dette testament omfatter bl.a. følgende papirer:
 - a. Europapakten.
 - b. Universismen (håndskrevet utkast samt film av samme).
 - c. Universistiske strøttanker skrevet av Vidkun Quisling på Akershus 1945, tilegnet Maria Quisling i takknemlighet).
 - d. Om at bebodde verdener finnes utenom jorden.
 - e. Vidkun Quislings notatbøker.
 - f. Vidkun Quislings bøker med matematiske notater.
 - g. Vidkun Quislings skuespill.
 - h. Vidkun Quislings brev på russisk til Maria Quisling.
 - i. Erklæringer fra A, B og C om at de den 9. mai 1945 leverte Quislings arkiv til politiet på Møllergt. 19. Quisling hevdet at mesteparten av arkivet ikke ble fremlagt i retten. Erklæring fra D av 3.11. 1951 samt erklæring fra samme dater 16.3. 1950. Likedan min egen erklæring om samme sak (arkivet).
 - j. Konsept til brev fra Vidkun Quisling til Kong Haakon VII etter høyesterettsdommen, skrevet på Møllergt. 19.
 - k. Brev fra Vidkun Quisling til Maria Quisling i 1945. En del av brevene foreligger kun i kopi, da originalene er bortkommet (stjaalet?). To originalbrev skrevet umiddelbart før henrettelsen. Likeledes i original siste brev fra Vidkun

Quisling til Maria Quisling hvor han sier henne farvel.

- l. Brev fra Vidkun Quisling til hans bror Jørgen Quisling, dater 14.10. 1945.
- m. Kopi av brev fra Vidkun Quisling.
- n. Kopi av Maria Quislings brev til kong Haakon VII, hvor hun ber om benådning for sin mann.
- o. Kopi av brev fra Maria Quisling til justisminister Haugland angående utlevering av Vidkun Quislings askeurne.
- p. Jordfestelsesattest av 1.7. -59 vedrørende Vidkun Quislings askeurne fra sogneprest Land, Gjerpen.
- q. To brev fra professor Herman Harris Aall av 10.5. 1957.
- r. Kopi av Vidkun Quislings brev av 13.10. 1945 til Vilhelm Ullmann.
- s. Diverse dokumenter og korrespondanse (samt erklæringer fra arkitekt Odd Nansen, general Halvor Hansson, rektor Vilhelm Ullmann, ingeniør Olav Moe, biskop Smemo m.fl.) angående fru Maria Quislings økonomiske sak vis a vis Vidkun Quislings dødsbo.
- t. Fridtjof Nansens egen tegning til Vidkun Quisling som Nyttårshilsen 1929.
- u. I alt 84 lysbilleder, bl.a. av takkebrev fra Fridtjof Nansen til min mann 1927, Lysaker. Dessuten flere bilder fra hungersnøden i Ukraina, offentliggjort i «Russland og Vi».
- v. Brev fra herr Kaltenborn til h.r.advokat Henrik Bergh, hvor han meddeler at Fridtjof Nansens takkebrev til Vidkun Quisling er kommet bort.
- w. Straffesak mot Vidkun Quisling.
4. Jeg bestemmer herved at kopier av samtlige i pkt. 3 nevnte papirer og dokumenter skal tilstilles følgende institusjoner:
 - I. Susquehanna University, Selingsgrove, Pennsylvania, USA i takknemlighet over utgivelsen av professor dr. philos. Lyder L. Unstad's artikkel «Vidkun Quisling — The Norwegian Enigma» i det vitenskapelige tidsskrift Susquehanna University Studies vol. VI, mai 1959.
 - II. Institutet för Offentlig och Internationell Rätt, Stockholm.
 - III. Det Kungliga Biblioteket, Humlegården, Stockholm 5.
 - IV. Forbundet for Sosial Oppreisning, Oslo, (INO).
 Hvis ikke avgjørende vanskeligheter oppstår, skal fullbyrdsen av dette testament sørge for at ovennevnte institusjoner blir tilstillet kopier av de angjeldende papirer før originalene overlates Universitetsbiblioteket i Oslo.

(Forts. side 2)

DOKUMENTET SOM FORSVANT UNDER RETTSAKEN
MOT QUISLING

Europapakten

«Europeisk samling»

Quislings ideer som nå skal settes ut i livet

Fra enkelte hold — spesielt innen Høyre, men også innenfor de andre NATO-partiene — agiteres i dag for «det store europeiske fellesskap». Aftenposten minner om i en lederartikkel tirsdag at «ledende politikere begynte å diskutere europeisk samling allerede under krigen». Det kan være av interesse i den forbindelse å minne om noen innlegg i denne diskusjonen. «Europeisk samling» var nemlig også et hovedpunkt i Quislings planer: «Broderkrigen mellom Storbritannia og Tyskland med bolsjevismen som fornøyd tredjemann føles i særlig grad tragisk i våre nordiske land, som er så nøye beslektet både med Storbritannia og Tyskland . . . Den eneste positive vei (til å redde Europa og sivilisasjonen) er sammensmelting av britiske, franske og tyske interesser i en føderasjon av Europa . . . for å skaffe interessefellesskap og samarbeid nyttig for alle parter . . . Jeg tillater meg å foreslå at den britiske regjering i over-

Under rettsaken mot Vidkun Quisling i 1945 etterlyste han gjentagne ganger et utkast han hadde laget til en såkalt Europa-pakt. Dette utkast ville etter hans mening vise hvor feilaktig og forvrengt det syn var som aktoratet prøvde å tillegge ham, og han var meget forundret over at man ikke greide å fremskaffe et dokument som han opplyste var trykket i 25 eksemplarer.

Når vi i dette nummer punkt for punkt gjengir denne Europa-pakt, skylder vi å gjøre oppmerksom på at det dreier seg om en oversettelse som er foretatt i dag. Paktforslaget ble nemlig under okkupasjonen trykt på tysk med tittelen «Entwurf Europa-Pakt». Man må anta at Quisling — som ikke behersket tysk særlig godt — opprinnelig skrev et konsept på norsk, men dette er i hvert fall foreløpig ikke funnet.

«For å beskytte Europa, for å sørge for at det går de europeiske folk vel, for å fremme en rettferdig ordening og den varige fred i Europa, inngår de følgende stater; Det stortyske rike med Böhmen-Mähren og Polen, Norge, Danmark og Sverige, Frankrike, Belgia og Nederland, Italia, Ungarn, Slovakia og Romania, Kroatia, Serbia, Bulgaria, Hellas og Albania.

som alle hver for seg forblir frie og selvstendige stater, nedenstående pakt».

Innledningen viser at forslaget er tilpasset den dengang aktuelle situasjon og går ut på at det inngås en pakt mellom alle de stater som på det tidspunkt var forbundet med Tyskland eller under tysk og/eller italiensk dominans, pluss en nøytral stat, nemlig Sverige. Det forutsettes at samtlige medlemsland skal være frie og selvstendige, selv om flere av dem så åpenbart ikke var det i øyeblikket.

Påfallende er det at Finland ikke er nevnt, men det må antas at dette skyldes en ren «slip of the pen». Det foreligger neppe noen grunn til at Quisling ikke skulle ønske finnene med i samarbeidet — heller tvert imot.

Fremmed for yngre lesere vil det være at konklomerat-statene Tsjekkoslovakia og Jugoslavia på den tid var oppdelt i nasjonalstater, nemlig Böhmen-Mähren (eller Tsjekkia om man vil), Slovakia, Kroatia og Serbia.

Når Quisling foreslår en slik europeisk pakt istedenfor et germansk forbund som en del tyskere insisterte på, er grunnen ganske klar. Dess flere medlemmer man får samlet i et slikt fellesskap, jo lettere ville det bli å oppveie og balansere den makt og innflytelse et seierrikt Tyskland måtte forutsettes å få i vår verdensdel. Hele resten av paktforslaget understreker da også nettopp denne tankegang.

Artikkel I

«Mellom de europeiske stater blir det opprettet et forbund der det stortyske rikes fører er forbundspresident, og med en europeisk kongress som den sentrale, øverste sammenbindende instans.

Dette forbund skal ha navnet Det europeiske folkefellesskap.

Den europeiske kongress skal bestå av regjeringssjefene (ev. regjeringssjefenes stedfortredere) i de land som her kommer på tale, hvor sammen med en eller flere ministre fra deres regjeringer eller andre delegerte som er (Forts. side 7)

Forts. fra side 1

QUISLING'S EUROPAPAKT

oppnevnt i henhold til vedkommende lands lovgivning.

Den enkelte stat skal ikke ha færre enn to og ikke flere en syv delegerte.»

Artikkelen inneholder den psykologiske innrømmelse til stormakten Tyskland at dets fører automatisk skal være forbunds-president. Dette kan i første omgang føles som et knefall for makten, men man vil i de senere artikler se hvor liten praktisk betydning denne stilling er tillagt i forslaget.

Når det i artikkelen heter at hvert land ikke skal ha færre enn to og ikke flere enn syv delegerede, så er dette ingen parallell til dagens EF-parlament, der landene til en viss grad er representert etter størrelse. Slik ordlyden er, kan ethvert av medlemslandene i Det europeiske folkefelleskap møte med inntil syv representanter. Bestemmelsen tar bare sikte på å begrense kongressens omfang, slik at den ikke blir for stor og tungrodd. Det avgjørende er avstemningsreglene — se artikkel III.

Artikkel II

«Den europeiske kongress velger en president og en visepresident for hvert kalenderår og også en fast generalsekretær til å ta seg av de forvaltnings-

messige og utøvende oppgaver. Presidenten, visepresidenten og generalsekretæren utgjør tilsammen kongressens presidium.»

Det fremgår av denne artikkel at den ovenfor nevnte forbunds-president ikke er kongressens leder og ikke engang medlem av presidiet, og at presidenten, visepresidenten og generalsekretæren fritt kan velges fra hvilke medlemsland det måtte være.

Artikkel III

«De respektive delegasjoner inntar sine plasser i Den europeiske kongress som representanter for fullstendig likeberettigede og selvstendige stater.

Ved avgjørelser som gjør en avstemning nødvendig, har medlemsstatene én stemme hver. Alle paktens medlemmer er bundet av den avgjørelse som fremkommer ved et stemmeflertall. Ved stemmelikhet gjør formannens stemme utslaget.»

Bestemmelsene i denne artikkel innebærer en likeberettigelse mellom medlemslandene som går adsikkelig lenger enn i Europa-parlamentet og også i Forrente Nasjoner. I den siste organisasjon har visse stormakter — i motsetning til de øvrige medlemmer — ikke bare fast plass i Sikkerhetsrådet, men også adgang til å nedlegge veto mot av-

gjørelser de ikke liker.

I Det europeiske folkefelleskap skulle alle lands stemmer ifølge Quislings forslag veie helt likt, og stormaktene ville ikke ha noen adgang til å nekte å godta en avgjørelse tatt av et flertall av mindre stater. Det er derfor ingen tom floskel når Quisling skriver at forbundet skulle bestå av «fullstendig likeberettigede og selvstendige stater.»

Artikkel IV

«Som medlemmer av Den europeiske kongress kommuniserer de forskjellige regjeringssjefer direkte med hverandre såvel som med forbunds-presidenten, kongressens president og generalsekretæren. Regjeringssjefene, henholdsvis forbunds-presidenten, kongressens president og generalsekretæren, avgjør selv hvilke spørsmål de vil ta opp på denne direkte måte.»

Denne artikkel sikrer ethvert av medlemslandene frihet til å manøvrere som de ønsker innen kongressens ramme og understreker adgangen til at f.eks. de mindre stater fritt kan underhandle seg imellom for å fremme sine synspunkter og idéer.

Artikkel V

«Sete for Den europeiske kon-

gress skal være Wien såfremt ikke kongressen selv bestemmer noe annet.»

Antagelig av psykologiske grunner foreslås en tysk by — men ikke den tyske rikshovedstad — som kongressens sete, men samtidig åpnes adgangen for kongressens flertall til å flytte dette sete andre steder hen.

Artikkel VI

«Den europeiske kongress fastsetter en forretningsorden, danner et sentralutvalg til alment å lede det politiske arbeide, et organisasjonsutvalg til alment å lede det organisatoriske arbeide, andre utvalg som er nødvendige og dessuten et generalsekretariat til å ta seg av de løpende og utøvende oppgaver. I alle utvalg skal det som regel være minst fire stater representert foruten Tyskland. I alle utvalg har hvert medlem én stemme.»

Både av psykologiske og praktiske grunner finner Quisling det riktig at Tyskland, som den forventet ledende stormakt, er representert i alle utvalg, men da det skal være ytterligere minst fire medlemmer i hvert utvalg og hver av dem har én stemme, ville tyskerne også her være henvist til å vinne tilslutning fra et antall andre stater.

Artikkel VII

«Den europeiske kongress avholder ordinært sine plenums-møter i september og ekstraordinære møter når forbunds-presidenten anser det nødvendig eller når minst en tredjedel av paktens medlemmer ønsker det.

Det er forbunds-presidentens oppgave å sammenkalle kongressen, samt å åpne og avslutte dens forhandlinger.»

Det viktigste ved denne artikkel er at den fastsetter og i høy grad begrenser forbunds-presidentens, dvs. den tyske førers, oppgaver i fellsskapet. Han har fullmakt til å innkalle kongressen når han vil, men vil ikke kunne desavuere en betydelig gruppes ønske om ekstraordinær innkallelse, all den stund en tredjedel av statene kan foranledige en slik innkallelse.

At forbunds-presidenten formelt innkaller kongressen og åpner og avslutter forhandlingene, er oppgaver av prestisjemessig karakter og av liten praktisk betydning.

Artikkel VIII

«For å sikre kontinuiteten i Den europeiske kongress' arbeide og den stadige kontakt i saker av felles interesse, utnevner regjeringssjefene i de ikke- (Forts. side 7)

Forts. fra side 1

Det bør også såvidt mulig gjøres kjent i Sverige at papirene er tilgjengelige. Utgiftene til kopiering av papirene og utgifter forøvrig som måtte påløpe i forbindelse med fullbyrdelsen av dette testament skal dekkes av mitt øvrige bo. Likeledes honorar til testamentfullbyrderen.

5. Kopi av dette testament skal etter min død overlates Universitetsbiblioteket i Oslo og de fire under pkt. 4 nevnte institusjoner sammen med de under punkt 3 nevnte papirer.

6. Som fullbyrder av dette testament ønsker jeg h.r.advokat Finn Thrana, Stortingsgt. 4, Oslo, eller om han er forhindret; enten advokat Solveig Stang, Bentsebrugt. 16C, Oslo, eller h.r.advokat Jan Strøm, Grensen 15, Oslo, eller statsaut. revisor Ralph Fossum, Grønnegt. 8, Oslo.

Oslo, den 24. januar 1969.

Maria Quisling

Undertegnede spesielt tilkalt og samtidig tilstedeværende vitner bekrefter herved at fru Maria Quisling i vårt nærvær personlig har skrevet under dette testament og erklært at det inneholder hennes siste vilje. Hun var da ved full sans og samling. Vi har skrevet under i hennes overvær og etter hennes ønske.

Oslo, den 24. januar 1969.

R. Fossum Rolf Hesstvedt

Marias testament

I mitt testamente av 24. januar 1969 testamenterte jeg alle min manns og mine etterlatte papirer til Universitetsbiblioteket i Oslo. Disse papirer består bl.a. av alt som var oppført under punkt 3 i nevnte testament. I tillegg til disse papirer nevner jeg videre:

1. Flere brev av Fridtjof Nansen, således et brev til Vidkun Quisling datert i Konstantinopel den 30. oktober 1922, og et annet adressert til min mann mens han arbeidet ved legasjonen i Moskva.

2. En koffert med papirer og flere brev fra Fritjof Nansen til Vidkun Quisling, Universitetsstrøtanker, Universismen og flere kopier av Universismen.

3. En rull skrevet på Møllergaten 19 med Vidkun Quislings hånd.

4. Flere brev på russisk skrevet i Moskva fra min mann til meg.

5. En eller to skrivebøker med Vidkun Quislings notater vedrørende geometri og matematikk.

6. Mange forskjellige fotografier av min mann og meg, fra Telemark, Jonsberg, hos min manns foreldre, på Gimle m.m. Jeg ønsker at bildene settes inn i album og leveres Universitetsbiblioteket sammen med papirene. — Ennvidere finnes to bys-

ter av min mann.

7. Min egen redegjørelse, datert i 1973, om min økonomiske sak og min kamp for å hevde mine rettigheter.

8. Begynnelsen av en bok som jeg ville skrive om min mann. Flere kapitler er ferdigskrevet, men kapitlet om Terbovel vil jeg forandre hvis forholdene tillater det, da det ikke gir et riktig inntrykk av Terboven. Den som bearbeidet kapitlet misforsto en del, og det fremgår ikke at Terboven var en slu og dårlig person som ville min mann tillivs.

Jeg har hatt til hensikt å skrive en bok om min mann for å gi det riktige bilde av ham som en stor og begavet mann som ville gjøre det beste for sitt folk, slik som forholdene dengang var. Han var villig til å ofre sitt liv for det russiske folk under den forferdelige hungersnød i Ukraina. Hvor meget mer ville han ikke da ofre sitt liv for sitt eget folk. — På grunn av meget vanskelig økonomi som følge av at jeg måtte kjempe i 11½ år for mine økonomiske rettigheter og undertegnet 6/11 1956 et for meg meget dårlig forlik — og senere vanskeliggjort av svikten- de helbred — har jeg ikke mak- tet å realisere mitt ønske om å skrive bok. Det er da mitt håp at de papirer som etterlates —

brev, Universismen, Universitetsstrøtanker m.v. — kan gi dem som vil forske denne sak for historiens dom, et inntrykk av at Vidkun Quisling var et åndelig innstilt menneske hvis mål var å tjene menneskeheten.

Det er mitt ønske å bli begravet (ikke kremert) ved siden av min mann på Gjerpen kirkegård i min svigerfar Jon Quislings familiegravsted. Utgiftene til begravelsen dekkes av mine etterlatte midler. Til beplantning, stell og vedlikehold av graven og gravstøtten avsettes en tilstrekkelig sum, og gravfestet betales for 50 år fremover. — Det er ennvidere mitt ønske at det blir satt opp plate med min manns og mitt navn på gravstøtten. Det foreligger utkast til navneinskripsjon fra arkitekt W. Essendrop. Det foreligger også brev fra formannen i Gjerpen Menighetsråd, K. Eimind, om at rådet ikke har noe å innvende mot at navneinskripsjon for Vidkun Quisling settes på familiegravstøtten. Askeurnen av min mann ble jordfestet 1. juli 1959 på familiegravstedet på Gjerpen kirkegård av sogneprest Asle Enger.

Punkt 5 og punkt 6 i mitt testament av 24. januar 1969 skal gjelde også dette testament.

Oslo, den 18. januar 1974.

Maria Quisling

Undertegnede spesielt tilkalt og samtidig tilstedeværende vitner bekrefter herved at fru Maria Quisling i vårt nærvær personlig har skrevet under dette testament og erklært at det inneholder hennes siste vilje. Hun var da ved full sans og samling og skrev av fri vilje. Vi har skrevet under i hennes overvær og etter hennes ønske.

Oslo, den 18. januar 1974

SOSIALISTISK TAKKNEMLIGHET

Den sosialistiske, norske presse tiet da Sovjet ikke en gang besvarte anmodningen om sate- litthjelp i ettersøkingen av «Berge Vanga».

Da Sør-Afrika stillet fly, flåte og hele sin ekspertise til disposisjon for leteaksjonen het det i avisene at det var kynisk lefling med norske myndigheter for å bedre det politiske forhold.

Sør-Afrika vil nok minnes disse «takkens» ord, hvis vi senere skulle komme ut for en lignende tragedie.

FOLK^{og}LAND

UAVHENGIG AVIS

Utgiver: Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Ansvarlig redaktør: Kåre Haugerud

Hvor Magne Skodvin feiler aller mest

I «Dag og Tid» nr. 4 og 11 i år har Olav Steinøygaard, Saupstad (i utkanten av Trondheim) to utmerkede artikler der han først går til angrep på professor Andenæs' uttalelse om at «landssvikoppgjøret ble så godt og rettfærdig avvirket at det rent var et eventyr, og deretter på en del uttalelser som professor Magne Skodvin var kommet med i et radiointervju. I bladets nr. 15 svarer professor Skodvin på angrepet i en lang artikkel.

Som vanlig prøver Skodvin å redusere de alliertes skyld når det gjelder hendene i Norge, samtidig som det ligger ham meget på hjertet å slå ned all tvil om Nygaardsvold-regjeringens nøytralitet i stormaktsoppgjøret.

Hva Skodvin likevel ikke ser seg i stand til å benekte, er

- at de allierte holdt i beredskap en styrke på 150 000 mann som var tenkt landsatt i Norge for så å marsjere gjennom Sverige og Finland. Bare den finsk-russiske fredsslutning i midten av mars 1940 forhindret bruk av denne styrke. Og videre
- at de allierte var fast bestemt på å stoppe transporten av svensk malm over Narvik langs norskekysten til Tyskland, noe de gjorde alvor av natten til 8. april da deres krigsskip la ut miner en rekke steder i norsk territorialfarvann.

Dette siste nevner nok Skodvin, men farer temmelig lett over det. Derimot legger han uhyre stor vekt på noen relativt nyoppdagede dokumenter som skal vise at de allierte ikke hadde planer om **l a n d g a n g** i Norge akkurat den 9. april.

Hva som imidlertid er vesentlig for bedømmelsen av NS-folks reaksjoner på begivenhetene i 1940, er hva vi og alle andre **d e n g a n g v i s s t e**, og det var ihvertfall følgende:

- At de allierte i februar hadde gått til krigersk angrep på et tysk skip, ikke bare i norsk territorialfarvann, men helt inne i bunnen av en norsk fjord. Det avfødte ikke annet enn svake protester fra vår «nøytrale» regjering.
- At de allierte planla en landgang i Norge i forbindelse med Finlands-krigen, noe som var alminnelig antatt allerede dengang, og som bl.a. Quisling var dypt bekymret over.
- At krigen i Norge faktisk begynte da de allierte gikk inn i norske farvann og la sine miner ut uten at Nygaardsvold-regjeringen viste den minste vilje til å sette seg til motverge. I det øyeblikk var norsk territorium faktisk invadert, men først et døgn senere, da tyske krigsskip dukket opp, satte regjeringen seg til motverge.

Slik situasjonen fortonet seg den gang, var det all grunn til å mene at de alliertes aggressivitet sammen med Nygaardsvold-regjeringens partiske holdning hadde bragt krigens ulykke inn over Norge. Det var heller ikke urimelig å mene at det bl.a. var de her nevnte allierte provokasjoner som hadde fått tyskerne til å reagere.

Det som først og fremst kan bebreides Magne Skodvin, er hans manglende evne — eller vilje? — til å rekonstruere og ta i betraktning situasjonen som den for mange måtte fortone seg den gang. Ved å neglisjere dette, som og så å må være en historikers oppgave og gjerning, har han gjennom 35 år kommet i skade for å bære adskillig ved til de heksebål som fremdeles flammer.

I «Dag og Tid» går forøvrig diskusjonen videre. I nr. 17 fremlegger Finn P. Nyquist materiale som viser at de allierte i begynnelsen av april 1940 var klar til å foreta en invasjon i Norge. Dette er et svar til Magne Skodvin, som i nr. 15 hadde prøvd å dokumentere det stikk motsatte. Så sannheten er visst ikke fullt så enkel som noen vil ha det til.

INO på fremmarsj

Når INO om noen uker arrangerer sitt årsmøte, er det vårt håp at medlemmer fra alle landsdeler møter frem.

Det gis her anledning til å fremme forslag, og gi til kjenne synspunkter av betydning for Instituttets fremtidige oppgaver. Etter de resultater som er oppnådd i 1979 bør det bli et møte i fordragelighetens og optimismens ånd.

Særlig bør vi merke oss den økende tilslutning av medlemmer som kommer fra alle grupper av befolkningen, yngre som eldre, og med ulike politiske oppfatninger. Forskningen av okkupasjonstiden og arbeidet for en sann historieskrivning er det som bringer medlemmene sammen.

I den forbindelse pekes det på de mange henvendelser fra ungdommer som vil ha *vårt* «billede» av okkupasjonshistorien og ønskene om hjelp til sær- og hovedoppgaver om emnet. Til dette arbeidet har vi hatt god hjelp av medlemmer med omfattende innsikt i bl.a. NS' organisasjon.

Boksalget fra INO's boktjeneste har vært overraskende godt i 1979, og flere titler på boklisten er utsolgt.

Som tidligere har INO i 1979 støttet personer som er interessert i å utgi litteratur om NS og okkupasjonen, og biblioteket har hatt besøk av mange forskere.

I det forløpne år ble det ikke utgitt noen nye bøker. Arbeidet har vært viet 3. bind i serien om okkupasjonshistorien. Manuskriptet er nå under trykning, og boken vil foreligge om noen uker. Andre bøker er vurdert utgitt, samtidig som det overveies å sende ut en rekke spesielle hefter. Det bør nevnes at instituttet er overlatt Konrad Sundlo's etterlatte manuskript om Narvik, «Byen med kanonen», hvor Sundlo forteller om sin sentrale rolle før, under og etter krigsbegivenhetene.

Kontoret har i 1979 holdt åpent hver mandag og tirsdag fra kl. 1100—1400 og onsdager fra kl. 1800—2100. I januar ble installert en automatisk telefonsvarer med muligheter til å ta opp beskjeder på bånd når kontoret ikke er betjent.

I det hele tatt har kontortjenesten fungert meget godt, og det er all grunn å takke det frivillige, *ulønnede* kontorpersonelet som ofrer all fritid til oppgavene for INO. Når nå «skattkammerne» med Vidkun Quislings dokumenter, fotos, filmer, tegninger og bøker skal få sin plass i INO's bibliotek blir det en ekstra belastning for denne stab, som skal registrere og katalogisere det hele. Men i bevisstheten om at materialet er av den aller største betydning for vårt virke, går den friskt løs på arbeidet.

Skal Deres barn bli forbrytere?

- Begynn med å gi dem alt hva de vil ha. På den måten forstår de hurtig, at de ikke selv senere behøver å gjøre noe for å tjene til livets opphold.
- Når de sier stygge ord, så le av dem. Det vil oppmuntre dem til gjentakelser.
- Si aldri at «det er galt», det kunne lett gi dem komplekser og skyldfølelser. Senere, når de kanskje er tatt for biltyverier, kan man jo bare legge skylden på samfunnet, som forfølger dem.
- Rydd opp etter dem. Sett deres bøker, tøy og sko på plass. På den måten blir de vant til, at de ikke behøver å gjøre noe selv.
- Gi barna alle de lomme penger de ønsker. La dem ikke selv få leilighet til å tjene penger.
- Gi dem straks alt hva de vil ha av mat, snop og leketøy. Nektet De dem noe, kan det føre til skuffelser og mentale forstyrrelser.
- Ta endelig barnas parti overfor naboer, lærere og politi. De har jo alle fordommer mot våre barn.
- Når det skjer noe alvorlig, lat bare som ingenting og si: nå, ja, det der er det jo ikke noe å gjøre ved.
- Skulle disse gode regler ikke sikre Deres barns eksistens som forbrytere, så har De i alle fall gjort Deres til å øke ungdomsarbeidsledigheten.

CLAUS

Plassér dine forsikringer gjennom

Bergs Assurance

autorisert konsulentfirma

Stortingsgt. 18, Oslo 1. Telefon 41 37 30 linje 56.

TRYGGHET

OG

SIKKERHET

Nils Kalberg til minne

Et godt norskdomshjerte har opphørt å slå. Et av dei store trær er falt på Jæren. Nils Kalberg døde stille den 4. februar — 85 år. Han hadde i noen år vært plaget av en hjertesykdom, men ellers var han åndsfrisk helt til slutt.

Kalberg var bonde, av bondeætt og særs begavet. Som ganske ung gikk han i gartnerlære, og at han var en dyktig gartner vitner hagen hans om. Han drev en tid med pelsdyr. (Sølvrev) Premiene og pokalene forteller at han var en av dei fremste.

Når en besøkte Kalberg blei en ønsket velkommen, — ikke bare med ord. Man *følte* virkelig at man var velkommen.

Nils var under okkupasjonen ordfører i sin kommune, et verv han skjøttet framifrå. Etter okkupasjonen var det ei sak oppe i kommunestyret, som en sambygding ikke likte behandlingen av. Sambygdingen bemerket da at det var noe annet i Nils sin tid. Da var et ord et ord og en mann en mann. Han blei etter okkupasjonen satt i konsentrasjonsleir av rettssvikerne.

Kalberg støttet «8.mai», «Folk og Land», Forbundet og INO. Han sa så mange ganger den siste tiden, at det var dei samme tendenser nå her i landet, som det var før Romeriket gikk under. Og i det får han rett. Kalberg var en beskjeden mann som aldri ville være andre til byrde. Som hans liv var, blei også hans død. Det som med rette kan sies om denne meget fine mann, er at han forstod sin tid og ville det gode.

Etter avdødes ønske har bisettelsen funnet sted i stillhet.

Jærbu

En hederskar fyller 90 år

En hedersmann innen INO og hele vår virksomhet, Wilhelm Klüver, fyller 90 år onsdag den 2. april.

Hans store venneskare vil sikkert sende ham sin hyllest denne dag, i taknemlighet over det intense arbeidet han gjennom 47 år har nedlagt for sak og idé.

I aprilnummeret kommet et intervju med ham, der han gir oss glimt fra sitt fargerike liv, og hvor han forteller om sine opplevelser både som shippingmann i Norge og China før siste krig, — og som skomaker hos Dominikanerne etter 9 års straffearbeid for sin nasjonale innsats.

Sin 90-års dag feirer han i sitt hjem: Tiedemandsgate 43, Oslo 2. Og datoen er altså 2. april.

«Mannen bak søylen»

I oktober 1979 var det 100 år siden professor Wilhelm Rasmussens fødsel i Skien. Offentlig ville denne minnedagen for vårt lands største billedhugger

ved siden av Gustav Vigeland — karakteristisk nok for det rådende etablissement — ha gått helt upåaktet hen, dersom ikke journalist Berner Hansen i Skien hadde skrevet og utgitt en praktfull bok om denne ruvende skikkelse i vårt lands kunstliv.

Det er betegnende for nivået innen hovedstadens åndsliv over hodet, at mens en rekke institusjoner i Skien og Telemark beredvillig har støttet utgivelsen av boken med pengemidler og på annen måte, har hovedstadspresen tross oppfordringer nektet å omtale både 100-årsdagen og utgivelsen av boken.

Ruvende vil Wilh. Rasmussen allikevel bli stående i norsk kunstlivs historie. Og ruvende sto han også i okkupasjonstidens og etterkrigsoppgjørets epoke. Mange av våre lesere vil huske Rasmussen fra fangenskapet på Ilebu, hvor hans høvdingsskikkelse kronet av en mektig gråhvit hårmanke var et samlingsmerke mot motløshet og bekymring for fremtiden. En kjent medfange, skuespilleren Einar Tveito skrev på Ilebu et hyldningsdikt til Rasmussen, hvor det bl.a. heter:

*Sjå han stend i mørke kjellar
dagar lange, seine kveldar,
men i kraft av sitt geni
kjenner han seg løyst og fri*

*Blomar små i kvelden doggar
her eg stend i kvelden ute,
skottar gjennom sprinkla rute
på den store bilethoggar*

*Stågrå krullar, veldig mange,
augo speglar av hans tanke
der i leire vart han formar
alt, frå Gud til sleipe ormar*

*Um eit sekel alt er gløymt,
ditt geni du då hev gløymt
i dei verk som støtt vil stande
Lysand 'yvi fedrelande'.*

Berner Hansens bok gir en levende skildring av prof. Rasmussens levnedsløp: barneårene i Skien, ungdomsårene i Amerika, hvor han i likhet med Knut Hamsun «loffet» fra jobb til jobb, — skuffelsesrike og gledesfylte dager som bidrog til å forme og herde det unge, rike sind. Boken gir rike glimt av hans unge år i Kristiania etter hjemkomsten fra USA, da man ble oppmerksom på hans store kunstnerbegavelse som ga ham innpass og etterhevt anerkjennelse innenfor hovedstadens ledende kunstnermiljø. Overordentlig interessant er bokens skildring av Rasmussens samvær med en lang rekke av kjente kunstnere og forfattere: Vigeland, Wildenwey, Arnulf Øverland, Anne Grimdalen, Olaf Bull m.fl.

Sitt gjennombrudd som billedkunstner fikk Rasmussen i 1909, da Vigeland en dag oppsøkte

ham og ba ham overta den fortsatte kunstneriske utsmykning av Trondhjem domkirke. Der skapte Rasmussen i de følgende år en lang rekke større og mindre arbeider, blant disse den store korsfestelsesgruppe som pryder midtfeltet i katedralens vestfront. — Om denne korsfestelsesgruppen har Vigeland engang uttalt at det er det skjønneste billedhuggerverk som er utført i vårt land —. Udødelig er også hans monumentsøyle over Olav Trygvason, utført under årene i Trondhjem og reist av byens borgere 1921 i enden av Munkegaten med katedralen som bakgrunn.

Fra Trondhjem ble Rasmussen kalt til professorstillingen ved Statens Kunstakademi i Kristiania, hvor han som lærer satte sitt sterke preg på hele den yngre generasjon av billedhuggere. Alle ledende navn i norsk billedhuggerkunst siden begynnelsen av 20-årene og frem til i dag har vært hans elever.

Utover professorstillingen ble Rasmussen i årene fremover benyttet i en lang rekke viktige samfunnsoppgaver, bl.a. som formann i det kunstneriske utvalg for utsmykningen av Oslo Rådhus, som sakkkyndig ved kunstnerkonkurranser og som rådgiver i kunstnelliggende forøvrig. — Nettopp i 30-årene brøt nye radikale strømninger frem innenfor maler- og billedhuggerkunsten, kombinert med radikale sosialistiske og kommunistiske idéer. Høyreist og kampglad ble prof. Rasmussen en av de få faste klipper som disse nye idébølger drønnet mot. Han ble skyteskive og hovedmotstander for hele den radiakle kunstnermafia. Fiendtligheten og hatet mot ham fra disse kretsers side fikk rikelig næring fra Rasmussens engasjement i den politiske debatt og hans kamp for forsvarret. Med åpent visir bekjente han sin tilknytning til det gjenreiste Tyskland, bl.a. i forbindelse med Ossietzky-saken, hvor Knut Hamsun i 1935 hadde skrevet en artikkel med full støtte til Hitler-Tysklands forræderi-anklage og fengsling av Ossietzky. Artikkelen vakte voldsom reaksjon i de rabiate Tysklandsfiendtlige kunstnerkreter, og i Tidens Tegn offentliggjorde 33 kjente norske forfattere en voldsom mot-artikkel mot Hamsun. Da sprakk det for prof. Rasmussen, og meningsrank og uredd som han var, rykket han — som den eneste — ut i presen med et varmt forsvar for Hamsun og med en tilsvarende bredside mot hele den litterære elite.

Ser man disse hans politiske kampår i retrospekt vil man utvilsomt der finne den dypere årsak og begrunnelse for «the establishment»s hatefulle hevn mot Rasmussen og hans livs hoved-

OGSÅ ET SLAGS JUBILEUM

Av JAN ØDEGÅRD

Sivilforsvaret kan snart feire 50-års jubileum. Det var vel i 1932 man for alvor begynte å diskutere hvorvidt vi skulle ha et sivilforsvar og hvordan dette skulle fungere. Den første lov herav lå på bordet i 1936 og har siden blitt styrket, redigert og omstrukturert i takt med tiden og samfunnsutviklingen. I 1953 fikk vi sivilforsvarsloven slik at retningslinjene skulle være klare. Dessverre viste det seg at å få omsatt teori til praktisk handling ikke ble så lett i mange tilfeller. Det kan sikkert spesialistene på området bekrefte.

Det er ikke ment som kritikk av sivilforsvaret at betegnelsen «supperåd» kommer som uttrykksform i omtaleformen. Sivilforsvaret har i høyeste grad sin legitime rett, og vi føler med dem. Liten politisk vilje og sløv-sinn har vært en hard mur å stange imot, derom ingen tvil.

Etterspørsel og krav om tilfluktsrom skulle være et sentralt tema i disse spente tider hvor død og fordervelse henger i luften. Det er alltid snakk om penger og midler som argument når viktige tiltak skal settes ut i livet. Politikerne må tåle kritikk når samfunnsutviklingen bærer galt avsted, og i den anledning virker det ganske trangsynt at millionbeløp blir avsatt til nybygg av kraftanlegg og andre statlige gigantprosjekter. I tillegg har vi 2,5 milliarder som går til u-landene for å holde liv i

de svakerestilte kroppene der.

Men hvordan skal vi selv se fremtiden i møte når sjansene til å overleve et «ragnarok» er så små. Av landets 4 millioner mennesker som nyter godt av velstandssamfunnet i dag, blir det med den tilfluktskapasitet vi har i dag, store problemer med å finne gravplass til dem som ikke får plass i disse tilfluktssteder. Det kan bli den harde realitet. Det politiske oppgjøret som eventuelt skulle komme etter et slikt «ragnarok», vil bli lite delikat. Dette er de bevilgende myndigheter og politikernes ansvar, hverken mer eller mindre. Sivilforsvaret har vist vilje til å møte problemene. Gi dem de midlene og den velvilje de så sår trenger, til beste for befolkningen! Få 50 års prat omsatt i praktisk handling!

Avspenning supermaktene imellom har ikke båret frukter, så tro ikke at bomberegnet uteblir eller blir mindre av den grunn. Det opplyses om at vi i dag bare kan gi effektiv og sikker beskyttelse til noen få prosent av befolkningen, og det taler for seg selv.

Overnervøs og hysterisk er jeg ikke, men voldsomt bekymret for den harde realitet vi er stilt overfor. Og dette synet deler millioner med meg!

Hilsen
forsvarsvennlig
og fedrelandskjær
Jan Ødegård

verk Eidsvollssøylen da anledningen bød seg etter krigen.

Berner Hansens bok gir en inngående skildring av kunstnerens dramatiske kamp for dette største billedhuggerverk i vårt land nest etter Vigelands-anlegget på Frogner, i årene fra løslatelsen fra fangenskap og inn til sin død.

Alle åndsverkslovens regler og bestemmelser er med støtte av våre myndigheter helt opp til Stortingets presidentskap kynisk blitt oversett og krenket i denne saken. Alle høytidelige avgitte løfter om økonomisk støtte til fullføring av verket er blitt brutt, og utallige er de ondsinnede og løgnaktige rykter og påstander som er blitt satt i sirkulasjon for å defammere kunstnere og verket. Det foreløbige høydepunkt ble nådd ved at Stortinget i 1971 ved en «demokratisk» beslutning annullerte sin tidligere forpliktende beslutning om fullføring og reising av Eidsvollssøylen.

Søylens ferdige — og delvis ferdige deler ligger nu lagret i et ynkelig, brannfarlig skur ute på Skøyen. Stortingspresidentskap og departement har forpliktet seg til å skaffe monumentet egnet og forsvarlig lagringsplass uten at noe som helst er skjedd.

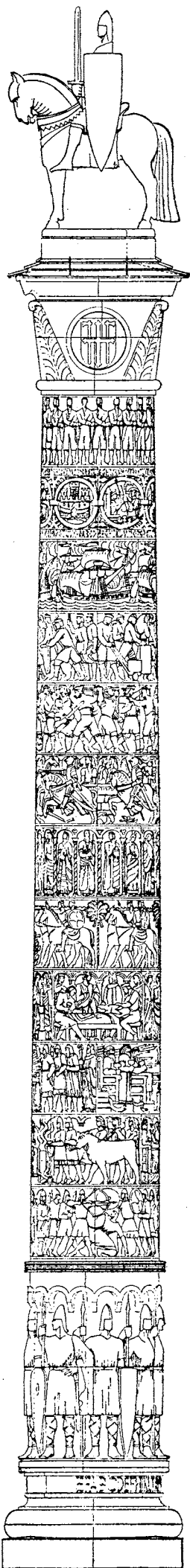
— Alt tyder nu i retning av dette vårt lands nasjonalmonument med sine 30 meter høye figurer og relieffrekker, rikshistorien fra vikingetid til frihetsverket på Eidsvoll, fremstillet i diamannglitrende slepen Syenitsten, vil bli solgt til utlandet og eksportert. — Symbolsk nok for vårt tidehverv og for nasjonens fallfall? Symbolsk for at frihet og fedrelandssind er i ferd med å bli «lyst i utlegd» i vårt land?

Boken «Mannen bak Søylen» er meget rikt illustrert og i nydelig innbundet utførelse. Den vil være berikende og gripende lesning for alle våre meningsfeller og anbefales på det aller beste. Boken kan bestilles gjennom INO's boktjeneste.

Redaksjonen

GI DETTE NUMMER VIDERE

til en annen når du har lest det! Det er en god måte å fremme vår sak på, og den kan også skaffe oss nye abonnenter.

Krigsinnsats

Herr redaktør

Ein kjenning har teke vare på ei «avrekning» som han fekk etter å ha vorte innkalla til teneste den 10. april 1940. Han tenestegjorde seks dagar før han vart dimittert. Etterpå fekk han oppgjer frå Forsyningskorpset der det sto: «En har i dag sendt Dem Kr. 10,50 i postanvisning som godtgjørelse for deltagelse i krigen i henhold til innsendte oppgave.»

Kanskje det er andre som har liknande «krigsminne» frå innsatsen i 1940?

K. Førde

SVAR: I tilfelle vil INO være interessert.

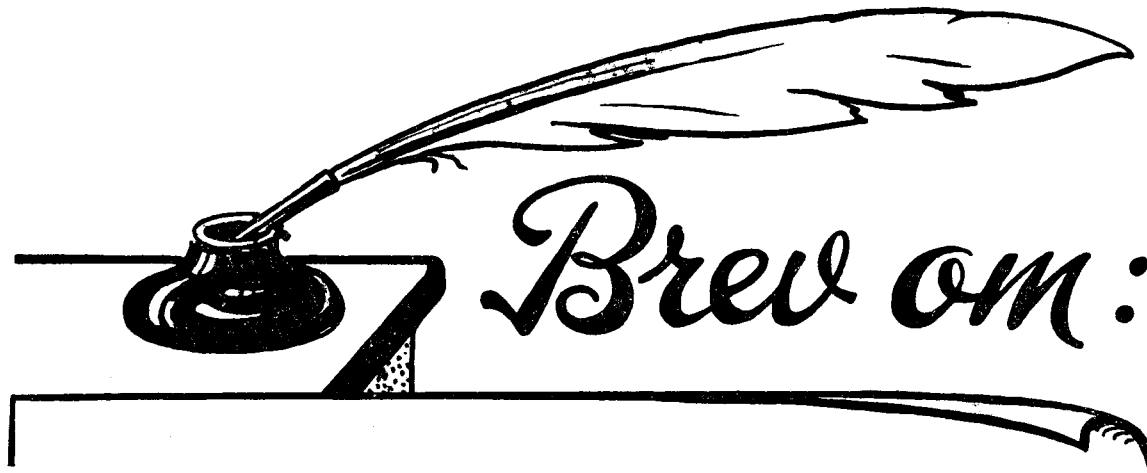
Øverland — og livets addender

Herr redaktør

Såvidt jeg vet var Øverland i sin tid kommunist og Gudsfornekter. Han skrev bl.a. «Stryk kristenkorset av ditt flagg, og heis det rent og rødt.»

Likevel er han godtatt av vår Kirke, og på en kirkelig sammenkomst forleden, ble flere av hans dikt lest opp.

Hvordan stemmer dette, når vi opplever at kirkekor, som St. Halvardguttene, nektes adgang i

Kirken fordi dirigenten er katolikk?

Jane Wilhelmsen

SVAR: Redaksjonen har foretatt et noe kuriøst og revolusjonerende inngrep i de matematiske slutninger vi lærte på skolen, hvor det het at «Addendernes orden er likegyldig.»

Overfører man dette postulat på litteraturen og andre felt, finner vi at dette ikke holder stikk.

Det er således riktig at Øverland var kommunist og Gudsfornekter som ung. Folk med barn tok en lang omveg forbi ham.

På sine eldre dager dreiet han kursen helt «centrally», og «til tross for sin anti-kristelige innstilling sto han den kristne etikk nær». (Gyldendal)

Og de kvinner som tidligere hadde skjult sine barn for hans eventuelle påvirkning, tok ham nå inderlig til sitt hjerte, og vaskeekte høyre-kvinner forsømte ingen anledning til å sitere ham. Særlig da under 17. mai-fester.

Fordi denne faktor i hans livs addisjon kom sist i stykket, ble

det minnet best, slik at han ble husket og fikk æresbolig av staten.

MEN snur vi stykket om, slik at vi først møter ham som en der sto «den kristne etikk nær», men i den senere fase av livet bryter med kristendommen og blir en rødbarket Moskva-kommunist, ja, da ville alle de borgerlige kvinner ha samlet sine barn under vingene. Og Kirken ville neppe tillate at hans diktsamlinger ble lest opp.

Fasiten på livets addender holder således ikke på langt nær mål. («Hv. sk. bev.» som det sto i vår gamle geometri.

Red.

Vår sang

Herr redaktør!

I en gammel kladdebok fant jeg vedlagte vakre og manende dikt. Kan redaksjonen svare meg på, hvem som skrev det?

Atle Sivertsen

SVAR: Diktet er skrevet av Bjørn Thomessen i 1920-årene, mot de forsvarsfiendtlige krefter i politikken. Vi gjengir det her:

På plassen som vi ryddet oss og der hvor ploegen gikk skjøt også kjærligheten frem til landet som vi fikk.

Den gjorde ryggen seig og sterk når løftet kjentes tungt, den gav oss gammel trofasthet, men gjorde hjertet ungt.

I varme fra den flammen skal all slektens fremgang skje, men talt er våre dager snart, hvis flammen brenner ned!

Vi kjente den så mild og lys som sol i våre hjem, men fra den varme kjærlighet slår også harmen frem. Selv har vi bygget dette land, selv skal vi råde her.

Det flagget som vi valgte oss, er rødt nok som det er!

Og brenner luen i ditt bryst, så reis deg norske mann, og la den slå som vredens lyn mot dem som svek vårt land.

Trelasthandler i Moskva

Herr redaktør!

Det har siden 1940 ikke vært grenser for hvilke midler det er tatt til for å sverte Quislings fortid.

Tragikomisk må en vel betegne det som ble sagt i nyhetssendingen i radioen 1/3. Hans kone Maria som døde i januar d.å. hadde etterlatt seg kunstskatter for over millionen i verdier. Hun hadde bl.a. testamentert noe av det til Frogner menighet. Det ble sagt at ekteparet hadde samlet seg disse kunstverdiene under et opphold Quisling hadde som trelasthandler i Moskva i tyveårene.

De som kjente noe til hans personlighet, vil sikkert vite at det å drive forretning vel var noe som aldri har streift hans tankegang.

Hvorfor Quisling var i Russland på den tid har sitt utspring i det at han startet i 1918 som militærattasche ved den norske ambassade i Petrograd. Her var han til oktober 1920. Deretter ble han kalt til den norske legasjon i Helsinki som militærattasche og sekretær for legasjonen. Etter å ha gjort en ypperlig innsats ved disse to ambassader, kom han hjem 1921. Han ville da gå inn i generalstaben igjen, Fridtjof Nansen ba om å få benytte seg av ham i humanitær tjeneste i Russland etter revolusjonen hvor det hersket ubeskrivelige lidelser. Nansen kunne ikke russisk, men Quisling var (Forts. side 6)

MANEDENS «PERNILLE»:

SAKTE OG SAGT DET I LIEN

Det kan både være godt og vemodig å minnes, alt ettersom hva tankene kommer inn på. Men det kan også være stolthet forbundet med erindringer som når signaturen K.B. i «Morgenbladet» (26.2.) minnes at ikke så rent lite av den stille motstandskamp under siste krig besto i å synge nidviser om okkupantene og deres norske medløpere. Rent rørende blir det når K.B. også siterer innledningen til et slikt epos: «Sakte går de to i lien, hird og tysker trinn for trinn. Hånd i hånd de følger stien. Hirden hun er blind.» Og lenger ute i visen sang man ifølge K.B. fortsatt i smug: «Plutselig står hirden stille, roper Heil og Sæl.»

Jeg tok med utklippet til far som husket hele nidvisen, så smugsyngingen må ha hatt lekkasje. Jeg må medgi at jeg har hørt viser som lå på et høyere plan. For å si det rett ut synes jeg det var en pornografisk vise, men forfatter og K.B. om det.

Som et apropos til smugutfoldelsen fortalte far at han hadde sunget en annen smugvise hjemme i

hine hårde tider, med følgende tekst:

«Lille hirdmann, tjukk i hue, har du fått deg nye dress?

Har du fått den av Quisling, for å stå i NS?»

Et par uker senere hadde hans treårige datter sittet på hans skuldre på Majorstua mens han i hirduniform ventet på trikken. Da intonerte jeg smugvisen fra min opphøyede posisjon, riktignok med mangelfull uttale av r-er og med «inni s» som finale, men klart og tydelig framført forøvrig. Han sier at han selv lo aller mest av alle tilstedeværende, og jeg tror ham. Far er et menneske utstyrt med megen humoristisk sans.

Men først tilbake til K.B. Han må ha vært 13 år i 1945 for han forteller et annet sted i oppsettet at han var seks år i 1938. Dersom han også smugsang visen om de to i lien i nidversjon, må han ha vært betraktelig over streken. Dessuten påstår far at det var i 1941 at de to i lien i smugdrakt var på moten, og da var K.B. ti år gammel.

Men K.B.'s oppsett bringer et alvorligere aspekt inn i bildet. Yngre mennesker uten motforestillinger, som leser skriveriet må få det inntrykk at det var det som het kvinne- og jentehird som stilte seg til disposisjon for de tyske okkupasjonstroppers seksuelle behov. Dette er en drøy antydning. Men K.B. er naturligvis klar over at ovennevnte kvinner ikke er beskyttet av etiske presselover fordi de var hva K.B. betegner som okkupantenes norske medløpere.

Jeg trodde «Morgenbladet» var kommet litt lenger enn til 1945, og at også K.B. måtte ha gjennomgått en utvikling etter sitt fylte 13. år. Men hva hjem og omgivelser nynet har vedtatt opphold i han slik at han aldri kan kvitte seg med det.

Min bakgrunn er en annen enn hans. Far sier at ikke alt var bra her under krigen, og jeg er enig med ham. Men K.B. ser bare fortsatt svart/hvitt, og konsekvent i de fordømtes disfavør. Jeg kunne sette meg ned og gråte, men det hjelper ikke, og jeg har grått nok. Jeg får bare bite tennene sammen

og forsøke å tenke firkantet jeg også.

Nei, så forstokket ønsker jeg ikke å bli. Men hvorfor ikke som avslutning gjengi en vise, som jeg også har fra far. Den ble sunget i illegal revy på Ilebu i 1945 eller 1946. Den er av en helt annen støpning enn den poesi K.B. fortaper seg i.

Bakgrunnen var at to medfanger hadde rømt, og en må forestille seg at de sitter ved et bål langt inne i skogen et sted. (Melodien er lånt fra «Jag har bodd vid en landsväg i hela mitt liv»):

«Vi er sikta for landssvik, og hele vårt liv skal vi sone for det vi har gjort, og det måtte jo gå slik, for det må vi si da vi rømte, så gikk det for fort. Ja, nå er vi blitt lurt, her i skauen er det surt og det verste er at det er lite med mat.

La oss dra hjem til gutta, ja, kom la oss snu til vårt hjemsted som er Ilebu.

Vi skal bo i ei brakke i hele vår tid og se klippfiskene komme og gå, vi skal sitte og vente på vårt amnesti,

og på pakker, men særlig på skrå, får vi også tobakk, ja, da skal du ha takk, da nok neppe vi vet om et skjønner sted.

For vi har jo et landsted til det står vår hu, det er vårt paradisi, Ilebu.

Vi skal få oss litt påfyll av klippfisk og sild, så vi alltid er mette og gla, og da vet vi nok ikke no' mer som skal til, for at vi kan det bånnsupert ha.

Altså kom, kjære venn, vi drar hjematt igjen, slik som folk har det fatt, blir vi likevel tatt. La oss dra hjem til gutta, ja, kom la oss snu til vårt hjemsted som er Ilebu.

Forts. fra side 1

QUISLING'S EUROPAPAKT

tyske stater hver en fast eller midlertidig stedfortreder ved kongressen. Disse representanter opptrer på vegne av regjerings-sjefene i disses fravær i tiden mellom møtene i Den europeiske kongress.»

En fast diplomatisk representasjon ved kongressens sete er selvfølgelig nødvendig for at den enkelte stat skal kunne følge løpende med i hva som planlegges og behandles i presidiet.

Artikkel IX

«Som grunnleggende prinsipp for den europeiske nyordning, skal gjelde at hver europeisk stat beholder en fullstendig selvstendighet i indre anliggender. Når det gjelder forsvar, utenrikspolitikk og næringslivsspørsmål skal det dannes en sentral fellesorganisasjon med den oppgave å koordinere de angjeldende staters virksomhet på disse områder.»

Enhver stat er forpliktet til å oppheve eller endre de lover og forordninger som ikke er i overensstemmelse med denne pakt. Gyldigheten av regionale avtaler innen den europeiske nyordning, f.eks. mellom nordiske og germanske stater, blir ikke berørt av denne pakt, men må ikke støte an mot paktens prinsipper.

I alle andre anliggender enn de felles saker som er fastlagt i denne paktens bestemmelser, gjelder i enhver stat dens selvstendige og spesielle statsforfatning og forvaltning, dens egen lovgivning og retspraksis og de egne institusjoner.»

Det er i denne artikkel man finner fellesskapets formål tydeligst uttrykt, nemlig at de europeiske stater skal slutte med å bekjempe hverandre og isteden samarbeide sin bestrebelse for å sikre vårt kontinent mot angrep utenfra og så langt det er hensiktsmessig koordinere utviklingen av medlemslandenes næringsliv og hele økonomiske velstand. Det er viktig å holde fast på at denne samordning ikke skal finne sted ved diktat fra en eller flere stormakter, men at man finner frem til løsninger på basis av prinsippet at hvert medlem har én stemme. Det vil si at de små staters ønsker skulle veie tyngst.

I annet avsnitt skal man merke seg formuleringen om regionalavtaler innenfor paktens ramme. Her har man åpningen til f.eks. at fellesskap mellom de germanske folk, slik tyskerne ønsket det, men samtidig sier Quisling tydelig at det også kan tenkes et spesielt nordisk fellesskap, dvs. mellom de skandinaviske stater og Finland. Det var alltid viktig for Quisling å understreke at det finnes et klart kulturelt og etnisk skille ved Danmarks sydgrense, og at dette i enhver sammenheng måtte tas hensyn til.

Hva tredje avsnitt sikter på, er at ethvert folk skal kunne ha

det samfunnssystem det ønsker. Quisling var ingen tilhenger av diktatur, men ønsket hva han kalte et faglig folkestyre, dvs. at folkets representanter skulle velges via den faglige eller kulturelle organisasjon den enkelte stemmeberettigede tilhørte istedenfor på partilister.

Artikkel X

«De utgifter virksomheten til den europeiske kongress betinger, fordeles på avtalepartene i forhold til de angjeldende lands folketall, oversjøiske besittelser ikke medregnet, og i hele millioner.»

Kongressen kan inkassere disse kvoter ved direkte beskatning av de angjeldende staters borgere og om nødvendig inndrive utstående poster ved utpantrning.»

Den helt proporsjonale fordeling av utgiftene etter folketall svarer vel ikke helt til dagens tenkning — nå ville man antagelig ha brukt nasjonalproduktene som basis. Systemet er imidlertid enkelt å gjennomføre og gir få muligheter for bortfortolkninger og omgørelser. De meget strenge inkassobestemmelser i siste avsnitt tar antagelig sikte på å forhindre at stormaktene benytter betalingsvegving som politisk pressmiddel.

Artikkel XI

«Forandringer av denne pakt krever tilslutning fra to tredjedeler av paktens medlemmer.»

Artikkelen legger igjen stor makt i de små staters hender — både til å motsette seg uønskede endringer og gjennomføre forandringer de ønsker.

Artikkel XII

«Denne pakt trer straks i kraft så snart den er ratifisert av Det stortyske rike og fire andre europeiske stater. De resterende europeiske stater blir automatisk tatt opp som avtaleparter med en gang deres regjeringer ratifiserer pakt.»

Denne artikkel inneholder den realpolitiske erkjennelse at paktens ville være en umulighet dersom ikke Tyskland gikk med. Hva som derimot ikke er helt klart, er om artikkelen åpner adgang til paktens for andre europeiske stater enn de som er nevnt i innledningen. I den tysk-sproglige tekst heter det at «Die weiteren europäischen Staaten worden als Vertragspartner mit der Ratifizierung durch die betreffenden Regierungen automatisch aufgenommen», og uttrykket «die weiteren» kan jo tolkes på flere måter. Når man kjenner Quislings tankegang, vet man at han f.eks. vanskelig kunne tenke seg et europeisk fellesskap uten Storbritannia — han hadde jo fatkisk foreslått at også USA og de britiske dominions skulle trekkes med i samarbeidet — egentlig bortimot det samme som Atlanterhavspakten («Russland og Vi», 1930/1941, og

«Stornordisk Fredssamband, 1938). Ellers mangler jo foruten Finland også Sveits, Spania, Portugal og Irland. Island ville Quisling også ha ønsket med etter krigens slutt, skjønt de jo på det tidspunkt fremdeles formelt var under Danmark. Det kan imidlertid tenkes at det er artikkel XI (om forandringer av paktens) som er tenkt brukt til å åpne adgang for nye partnere.

Hvordan Quisling har brukt «Entvarf Europa-Pakt» i sine forhandlinger med tyskerne, er det dessverre i dag vanskelig å bringe på det rene. Hva imidlertid paktutkastet gjør helt klart, er hva Quisling ønsket når det gjaldt den europeiske ordning, helst allerede under krigen, men ihvertfall etter en evt. tysk seier.

Det vil nok hevdes av mange at det var urealistisk å tro at et seierrikt Tyskland noen gang ville godta en ordning av den type som Quisling foreslo. Til det er å si at heller ikke Quisling eller andre NS-folk som stelte med slike ting, trodde det ville være lett å få det igjennom. Til det kjente man for godt både Himmlers pangermanske svermerier og også Ribbentrops tradisjonelt stormaktsimperialistiske tankegang. Hva som likevel ga håp, var at mange fremtredende tyskere tenkte som vi — de ville ha et Europa av frie, likeberettigede nasjoner. Ikke minst gikk Hitler-Jugendens ledere aktivt inn for det prinsipp. De var allerede på rask marsj inn i ledende posisjoner både i parti og stat, og det var rimelig nok å tro at de stadig ville få mer å si.

Ut fra vår tankegang hadde vi da heller ikke noe annet å gjøre enn uopphørlig og overalt hvor det var mulig å hevde likeberettigelses og selvstendighetens prinsipper. Det anså vi som vår primære oppgave i den historiske situasjon som forelå. Om utfallet av krigen hadde blitt et annet — og den mulighet forelå så absolutt — ville Norges fremtid og skjebne være helt avhengig av vår evne til å kjempe disse prinsipper igjennom. Den utfordring var vi oss i høy grad bevisst.

KRIGSMEDALJER

Større samling av originale tyske - amerikanske - engelske medaljer/utmerkelser selges enkeltvis. Bl.a. Keiser Wilhelm II og Hitlers Jernkors, Legion of merit osv. Skriv til Bill. mrk.: «Pengeplassering».

TIL SALGS

Adolf Hitler: Mein Kampf I/II innbundet i ett bind, utgave 1938, til salgs. Bill. mrk.: «Sjelden».

Tidsskriftene

«HUGIN» og «MUNIN»

kjøpes av samler.

God betaling. Bill. mrk.: «Pris».

Ny bok fra INO!

ET OPPSLAGSVERK OM OKKUPASJONEN
SOM DU ALDRI FÅR MAKEN TIL!

SPESIALPRIS FREM TIL 1. JUNI 1980 — BESTILL NÅ!

Bind 3. i INO's serie om okkupasjonstiden vil foreligge i april måned. Boken får tittelen «FRA KIRKE- OG KULTURKAMPEN UNDER OKKUPASJONEN» og er i likhet med de to foregående bind skrevet av Odd Melsom.

Opplagets 250 første eksemplarer vil bli nummerert og forbeholdt de første bestillere. Bøkene nummereres i den rekkefølge bestillingene kommer inn.

Ved bestilling før 1. juni 1980 koster boken bare kr. 70,- fritt tilsendt ved forskuddsbetaling. Vanlig utsalgspris etter denne dato blir kr. 85,-.

BESTILL ALLEREDE IDAG OG SIKRE DEM ET NUMMERERT EKSEMPLAR! NYTT DEM AV NEDENSTÅENDE KUPONG:

JEG BESTILLER eks. av «FRA KIRKE- OG KULTURKAMPEN UNDER OKKUPASJONEN» á Kr. 70,- fritt tilsendt.

..... sett av ODD MELDOM's 3 bøker: «PÅ NASJONAL URIASPOST», «NASJONAL SAMLING OG FAGORGANISASJONEN» og «FRA KIRKE- OG KULTURKAMPEN UNDER OKKUPASJONEN» til spesialpris kr. 150,- samlet.

NAVN:

ADRESSE:

Sendes: INO, postboks 924, Sentrum, Oslo 1, postgiro 5 15 02 89. Ved forskudd portofritt, i oppkrav tillegg for porto.

— FORLAG: INO'S BOKTJENESTE —

Min far har fortalt meg

OM ILLEGALE OG LEGALE REVYER, CABARETER, KULTURKVELDER, o.l. SOM BLE ARRANGERT I DE NORSKE KONSENTRASJONSLEIRER ETTER «FRIGJØRINGEN».

JEG ER SVÆRT INTERESSERT I Å MOTTA PROGRAMMER, SKETSJER, REVVISER OG ANNET STOFF I FORBINDELSE MED SLIKE ARRANGEMENTER.

Send det til «Folk og Land», boks 7157, Homansbyen, Oslo 3. Bill. mrk. «PERNILLE».

ARME I DER ARKTIS

av generaløyntant Hermann Hölter

Boken forteller om den tyske Lapplands-armés operasjoner: «Der letzte Chef des Generalstabes der 20. (Geb.) Armee, Generalleutnant a. D. Hermann Hölter, gibt in diesem schmalen, aber inhaltsreichen Band einen eisernen Überblick über Ereignisse und Zusammenhänge des Koalitionskrieges in Finland. Im klassischen Stil des deutschen Generalstabes klar und prägnant geschrieben, werden dem Leser nicht nur die durch Klima und Landschaft bedingten harten Kampfverhältnisse deutlich gemacht, sondern auch die hervorragenden Leistungen von Führung und Truppe, wie sie in den Absetzbewegungen zuletzt noch aller Welt sichtbar wurden.»

Boken er heftet, illustrert med tallrike fotografier, skisser og kart. Pris kr. 55,- fritt tilsendt ved forskudd.

Jeg bestiller eks. «Armee in der arktis

Navn:

Adresse:

Bestillingen sendes: A. Norberg, Boks 3044, Elisenberg, Oslo 2 Postgirokontonr. 2 34 13 52.

Claus i dag:

Verdensberømt — men ikke i Danmark og Norge

En av de største forfattere som ytet sosialismen virkelig kvalifisert motspill var den nå 74-årige russisk-amerikanske forfatterinne Ayn Rand. Bøkene selges i millionopplag verden over, men er uønsket på danske og norske biblioteker. Her har de fått stemplet «fazitisk» og er dermed bannlyste. Dette til tross for at alle og enhver kan låne Hitler's «Min Kamp».

Årsaken er imidlertid nærliggende: Mens nasjonal-sosialismen med sine noe groteske rase-teorier er ufarlig for det moderne samfunn, så er Ayn Rand's bøker det totale og lamende oppgjør med enhver avskyngning av sosialismen, selvfølgelig også nasjonalsosialismen. Ayn Rand er det frie og uavhengige menneske, individualismens fortaler. Hun vil et samfunn hvor mennesker har, og kan ha, tillit til hverandre. Hvor mennesket skal gjøre seg fortjent til medmenneskets aktelse og respekt, ikke bare fordi det nu engang er født og er der, men fordi det kvalifiserer seg til å

være et ordentlig og verdifullt samfunnsmedlem på den plass hvor det nå engang får sitt virke.

Hun hevder at man ikke hjelper sitt medmenneske ved å dele sitt brød med det, men ved å lære det å tjene sitt eget, at man ikke gjør de fattige rike ved å gjøre de rike fattige, at man ikke gjør de ufrie frie ved å gjøre de frie mennesker ufrie, at rettigheter oppnås ved at man påtar seg ansvar, og at goder skal oppnås som konsekvens av motytelser. Hennes idealsamfunn består av mennesker som samarbeider og ikke motarbeider hverandre, hvor lønn ikke er en konsekvens av korrupsjon, men følgen av en handel mellom likeberettigede, hvor den ene betaler den annen for hans eller hennens ytelser.

Et samfunn hvor «behov ikke er det samme som å ha rett til», på de andres bekostning.

Statens og regjeringens oppgave, sier Ayn Rand, er å beskytte borgerne, ikke å dominere og hundse dem.

Menneskets verste synd er å nekte å se kjennsgjerningene i

øyene, å fornekte virkeligheten og fortape seg i drømmerier, å fralegge seg ansvar.

Hennes seneste bok, som heter «For The New Intellectual» foregår i et sosialistisk fremtids-samfunn, hvor ordet «jeg» er slettet av ordboken og erstattet med «vi», og den fikk begeistrede anmeldelser i den engelsktalende verden. F.eks. skrev anmelderen i New York Times: Ayn Rand er en skribent av enormt format, har en klar forståelse og er en av de fornemste kvinnelige skribenter i Amerika. Og i Barren's Magazine skrev professor Leonard Peikoff bl.a.: Ay Rand's bøker er blant de mest revolusjonerende bøker om politikk, som noensinne er blitt utgitt.

Ayn Rand er en filosof av høgt karat og dertil er hennes bøker ytterst underholdende og lettleselige, fordi hun med en spennende handling og et jevnt språk ønsker å få millioner i tale. Det er lykkes henne. «Atlas Shrugged» er trykt i mere enn 6 millioner eksemplarer.

Trelasthandler . . .

(forts. fra side 5)

hans høyre hånd under tiden der borte. Quisling administrerte hjelpearbeider der som reddet millioner av menneskeliv. Dette humanitære arbeide ble satt i gang av Nansen oktober 1922. I Norge har man gjort alt som overhodet er mulig for å få bagatellisere eller endog å utslette sporene av Quislings uvurderlige hjelp til Nansen i Russland. Quislings hjelpearbeid var ikke begrenset til å assistere Nansen. Det meste av tiden fra 1922 til 1930 arbeidet han helt på egen hånd og på eget ansvar. Folkeforbundet tok ham fra Nansen i 1924—25 og gjorde ham til representant for hjelpen til de russiske flyktningene i Nonaustatene og på Balkan. Sommeren -25 var han sekretær for Folkeforbundets komité til Armenia.

Fra mai 1927 til desember 1929, var han sekretær ved den norske legasjon i Moskva, en stilling som var opprettet for ham idet han ble satt til å varetta de britiske interesser i Russland etter at den diplomatiske forbindelse med Storbritannia var brutt. For sine tjenester i denne stilling ble han utnevnt til Commander of the order of the British Empire.

I takknemlighet utarbeidet

russerne statuetter av Nansen og Quisling for deres humanitære arbeid og disse statuetter var for dem symbol på frelse og redning.

Under sitt humanitære arbeide i Russland, hadde Quisling hovedkvarter i Kharkov. Det var her han traff sin kone. Hennes familie hadde en stor samling kunstsaker. Også under sitt opphold i Moskva samlet ekteparet på kunst. H.G.

Honnør til . . .

(Forts. fra side 8)

fellet forekommer uretten oss imidlertid å være så innlysende at det trengs samvittighetsfull regulering av lønnsforholdene, at man lærer å forstå at et menneske ikke alene skal betales for sitt arbeid, men også for sitt ansvar. På dette området skorter det uhyre meget på logikk og bevissthet. Ennå har vi ikke møtt en gretten og mindre forekommende rutebilsjåfør, — og så vidt vi nå forstår har de sannelig hatt grunn til å være det. Og nettopp på grunn av de vennlige smil, den beredvillige hjelpsomhet vi alltid har møtt, fikk vi lyst til å skrive disse mer følelsesbetonte enn kanskje reelt underbygde ord.

Familien Busstius

Gjør alvor av det i dag: bli «støtteannonsør» du også!

Selv om vi fremdeles har en rekke «støtteannonser» som det ikke er kvittert for, trenger vi enda flere for å gjøre vår avis så god og effektiv som mulig. Er du derfor en av dem som har tenkt å bli «støtteannonsør», men ennå ikke har fått gjort noe med det, så sier vi: Gjør alvor av det i dag!

Denne gang kvitterer vi med takknemlighet for nye 50 bidrag på tilsammen kr. 4 125,-.

«STØTTEANNONSER»

fra «Folk og Land»s venner.

Takk for følgende bidrag:

K., Ramfjordbotn 160,—	N., Viggja 110,—	O. S., Gjerdsviken 50,—	B., Kristiansand 50,—	H., Ringella 60,—
E., Narvik 60,—	P., Berkåk 60,—	S. T., Bergen 60,—	Lørdagstreffen, Kr.sand 130,—	J., Gjøvik 260,—
H., Namsos 60,—	B., Røros 55,—	O., Minde 70,—	Å., Valle 60,—	S., Tangen 60,—
G., Klingsundet 300,—	M., Leira på N. 60,—	S., Mundheim 60,—	T., Rysstad 60,—	H., Ottestad 60,—
H., Levanger 50,—	M., Kristiansund 60,—	J., Etne 210,—	M., Arendal 100,—	T., Hernes 60,—
J., Skatval 100,—	L., Eidsbygda 60,—	O., Stavanger 60,—	A., Helle 50,—	M., Nesøya 60,—
L., Råkvåg 60,—	E., Vestnes 60,—	T., Randaberg 160,—	J., Porsgrunn 60,—	E., Høvik 50,—
		R., Sandnes 60,—	L., Skien 60,—	T., Nesoddtangen 150,—
		O., Sandnes 60,—	S., Ø. Halsen 50,—	D. T., Oslo 100,—
		F., Flekkefjord 60,—	I., Skoger 60,—	M. W., Oslo 50,—
		K., Kristiansand 100,—	O., Flesberg 100,—	B. M., Oslo 50,—
		O., Kristiansand 60,—	L., Ål 60,—	C. L., Oslo 60,—

Fjernt fra livet — fjernt fra døden

Ingen sykdom er så rystende uhyggelig som den sinn-sykes. Når det gjelder selve kroppens skavanker kan det være råd, men når selve ånden formørkes er det som om alt håp er ute. For den syke selv er det ikke så vondt som for de pårørende. De vet ikke hvilken dør de skal banke på for å komme inn til ham. De ser mennesker de holder av gli inn i en verden som er dem fremmed. Men det stygge og onde ser de, — alt dette som er skremmende for friske.

Den psykiatriske pleien har ligget langt tilbake i vårt land. Fordi det altfor sent gikk opp for de ansvarlige myndigheter at det var syke folk dette. Syke som hadde krav på all den hjelp og medfølelse som kunne gis dem. De ble puttet inn i et forgitret fengsel og registrert nærmest som samfunnsfiender.

Har De egentlig noen gang besøkt et psykiatrisk sykehus? Har De følt den slimete uhygge som der møter en? Det hjelper ikke at man kanskje innenfra ser sommerens frodige liv utfolde seg, eller kanskje vintereventyret med barns lek på ski der ute, — utenfor stengslet. Det hele blir så uvirkelig. Det legger seg liksom støv på solstrålene og all den menneskelige lidelse, bevisste eller ubevisste, som det stenede anlegg rummer, står imot en som et taust skrik, — et skrik som ikke kommer til utbrudd.

Det er ikke første gang et psykiatrisk sykehus gjør inntrykk på oss. Det er heller ikke nødvendig å ha forlest seg på Strindberg for at det skal gjøre det. Ethvert normalt menneske vil reagere ved å bli ført inn i en verden hvor hvileløse mennesker flakker omkring som skyggebilleder, — fjernt fra livet, fjernt fra døden.

Det er liksom en frossen klang av nøkkelknippet som låser de besøkende inn. De syke har hørt den før, de vil alltid høre den, — deres bevissthet er ikke så tåket at de ikke kjenner den raslen. Den åpner en dør. Men stenger den riktignok også. At en dør åpnes, — det betyr noe. Kanskje er det pleieren, kanskje en ny pasient, kanskje overlægen, — eller muligens betyr det friheten for dem som følger en skjærende urett ved å være innlagt på et slikt sted. Men dører låses opp, — dører låses igjen. Forkrøplete menneskesinn bak oss, forkrøplete menneskesinn foran oss. Men endelig kom lysningen. Den skjedde i form av en eksplosjon, som nå har vekket forståelsen for psykiatriske pasienters pleie. Hittil har nemlig samfunnet hovedsakelig vært beskjeftiget med å beskytte seg mot disse syke, — nå forsøker det endelig å beskytte de syke mot samfunnet, hadde vi nær sagt.

Det var avsløringene av forholdene på Reitgjerdet som utløste den helt store oppmerksomhet om våre psykiatriske sykehus. Etter at rapporter om mishandlinger av pasienter ble offentliggjort i pressen er et helt folk blitt engasjert i det psykiske helsevern, og fra institusjoner rundt om i landet fortelles at man nå ser slutten på de middelalderske tilstander pasientene lever under. Det renskes opp, heter det.

Renskes opp? Det vil si at våre myndigheter har satt ned granskningskommisjoner som skal undersøke forholdene. Finne syndere blant leger og pleiere, som i tidens fylde nok får et møte med vårt rettsapparat.

Men hva med de virkelig skyldige? Hva med de ansvarlige i Helsedirektoratet og Sosialdepartementet, som i lange tider har visst om tilstandene for denne pasientgruppe? Og som har akseptert mishandlingen? Skal de slippe fri rettsal og straff? Og hva med vår regjering som har gått god for en helsedirektør som har lukket øynene for disse ulykkelige syke og i stedet ofret døgnnet på abortingrep og fosterdød?

De psykiatriske pasienters pleie er et av de største samfunnsproblemer vi har, og vi er overbevist om at flertallet av folket nøye vil følge granskningen.

Påske

Ordet påske betyr egentlig «forbigang» og selv og friske opp vår barnelærdom. Fra katehentyder til hebreernes utfrielse fra slaveriet i kismen husker vi f.eks.: «— at han er min Egypten. Dødsengelen gikk forbi hebreernes Herre, som har fridd mig fortapte og fordømte hus, forbi der til kjennetegn var strøket blod menneske, kjøpt mig og frelst mig fra alle syn-av påskelammet på dørstolpene. Minnet om der, fra døden og djevelens vold, ikke med gull denne begivenhet fikk en sterk posisjon i den eller sølv, men med sitt hellige, dyre blod og gamle kultus, men i vår kristne religion en helt sin uskyldige lidelse og død, for at jeg skal ny betydning: «Kristus, vårt påskelam er slak-være hans egen, leve under ham i hans rike og tet», fremholder apostelen Paulus. Ved Kristi tjene han i evig rettferd, uskyld og salighet, utgyldte blod på Golgata ble frelsen ervervet likesom han er stått opp fra de døde, lever og for alle mennesker til alle tider. Forkynnelsen regjerer i evighet. Dette er både visst og sant.» om Kristi blods betydning har derfor fått en Er det fremdeles din tro? Kan du si ja, eier du sentral plass i den kristne forkynnelsen, kalles det viktigste i kristen tro. Men la det ikke bli gjerne for Forsoningen. Å utdype dette tema bare med teorien. Det er en hjertets og livets her lar sig vanskelig gjøre, dertil er det for rikt sak. og underfullt. Men vi får meditere over det Amen!

Dag Markus

Honnør til buss-sjåførene

Rutebilstreiken i Oslo-området er slutt. En ulovlig streik, satt i scene av kommunistiske oppviglere.

Likevel, — la oss innrømme at rutebilsjåførenes lønnsforhold ligger på et uanstendig lavmål. Når vi leilighetsvis er ute på reise, bl.a. med rutebil, har vi alltid beundret den dyktige mann ved rattet foran oss. Ikke bare hans rent manuelle ferdighet, hans tekniske innsikt, hans sikkerhet og hurtige reaksjonsevne, men særlig også hans vennlige forekommenhet.

Nå kjenner vi best vegstrekningene på vestlandet med alle dens rent vegtekniske krav til den sikre hånd og det skarpe øye. Det kjøres busser fylt av sorgløse passasjerer i en så rotfestet tillit til bilføreren at de ikke en gang tenker på det ansvar han sitter med. Et ganske lite uhell, et illebefinnende — og bilen kan kjøre i fjellveggen eller utfor stupet. Bussene må holde seg på en liten stripe land, den må manøvrere forbi knatter og korsveger — bilføreren må til enhver tid fotograferer strekningen foran seg inn i sin bevissthet, og automatisk registrere den aktpågivenhet som et potensielt faremoment umiddelbart krever. Og vi ser på alle disse medpassasjerer, hvor vi tenker oss at knapt 1/3 turde våge seg opp i et fly.

Bilføreren kan ikke som flyveren på lange strekninger overlate styringen til den mekaniske «pilot» og i fred og ro ta seg en røyk. Flyveren er i stadig

kontakt med bakken, kursen ligger klar for ham, han vet at det teoretisk ikke skal forekomme kollisjoner. Hans økonomiske ansvar er riktignok større fordi et fly er så meget mer kostbart enn en rutebil, men selv i vår tekniske uerfarenhet har vi inntrykk av at det kreves en ganske annen vedvarende påpasselighet å sitte ved rattet i bussen enn i flyet. Dessuten har sjefflyveren alltid annenflyveren, men hvis nå plutselig bilføreren får et ille-gefennende? Hvor sorgløse og tillitsfulle vi er — bare det er en umåtelig anerkjennelse av vår tro på ham.

Det som jeg imidlertid gjerne vil frem til er dette: I vårt land må den samme mann i samme yrke ha samme betaling. Den dovne og den flittige, den mindre påpasselige og den samvittighetsfulle, den likeglade og den ergjerrige, — den ergjerrighet som gir glede i arbeidet. Likhet fremfor alt, — ingen er bedre enn den annen, og det kreves ikke mer av den ene enn av den andre hevdes det. Denne grå likhet som ikke tillater et solstreif av påskjønnelse til de enkelte som måtte fortjene det.

En gang kjørte vi med buss fra Oslo i retning Hamar. Det var så å si rette vegen, såvidt vi husker. Vi tror det kunne kjøre fire biler i bredden. Så spurte vi en Sognefjell-sjåfør om han virkelig hadde samme lønn som de bilførerne som kjørte «flatmarkene» på østlandet? Jo, det forholdt seg slik.

Ta nå og betrakt disse to vidt

forskjellige kjøreområder, sammenlikn de helt forskjellige krav disse stiller til sin mann. Likevel tror vi aldri det har falt noen av disse Vestlandssjåførere inn at de i grunnen hadde krav på et særlig «vegtilllegg» på grunn av vegens krevende forhold. Men alle bussjåførere bør ha slike lønnsforhold at vi som sitter i bussen føler at vi kjører med en tilfreds mann ved rattet. Personlig er vi sterk motstander av streikementaliteten, av massekravet om likhet, — ja, av massereaksjoner i det hele tatt. I dette til-

(Forts. side 6)

INO

Institutt for norsk okkupasjonshistorie

Boks 924 - Sentrum, Oslo 1

Kontortid:

Mandag kl. 1000—1400

Tirsdag kl. 1000—1400

Onsdag kl. 1800—2100

Kontor:

Enerhaugsplassen 4, Oslo 6

Tlf.: (02) 19 06 71

FOLK og LAND

All post bes adressert til:

Postboks 7157 - Homansbyen, Oslo 3.

Kontoradresse: Enerhaugsplassen 4, Oslo 6 Tlf (02) 19 06 71 Kontortid: Mandag kl. 10—14 og Tirsdag kl. 10—14 og onsdag kl. 18—21. Redaktøren treffes bare etter forutgående avtale.

Abonnementspriser: Kr. 40,— pr. år, kr. 20,— pr. halvår. I nøytralt omslag: Tillegg kr. 5,— pr. halvår. Utenfor Skandinavia: Kr. 50,— pr. år, kr. 25,— pr. halvår.

Bruk postgirokonto 5 16 45 04 Løssaig kr. 3,—

Annonsepris: Kr. 0.70 pr. spalte mm. + MVA

Viking Boktrykkeri, Oslo

Suppe på en knappenål

«Dagbladet» har fått kloen i Quislings «7. sans» fra 1940 og har gjort det maksimale for å øke løssalget ved hjelp av den. Som så ofte ellers blir leserne narret, for det var hellre magert hva man hadde å by på. Som «Aftenposten» lakonisk slo fast: Her var intet som man ikke visste fra før. Derimot serverer kulturredaktør Hans Fredrik Dahl en solid porsjon oppgulp av bamle påstander og insinuasjoner, ispedd en bukett skjellsord, som f.eks. «Quisling, den store muldvarp» og «En Judas så det suste».

Dette var ikke engang suppe på en spiker — her er utgangspunktet heller en knappenål i miniformat.